

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

19.10.2015 г.

Асоциация на индустриалния капитал в България в медиите

politika.bg

✓ Васил Велев, председател на Асоциацията на индустриалния капитал: Нуждаем се от 10 000 IT специалисти

Има много голям дефицит на инженерно-технически кадри. И то не само в IT сектора, но и в строителството, машиностроенето. Тук има нужда от хора както със средно, така и с висше образование. Има дефицити на кадри с основно образование, но с добра квалификация, като на заварчици например.

У нас безспорно IT специалистите са най-добре заплатените. Съпоставени с приходите към по-ниските разходи у нас, безспорно за някои се явява задържащ фактор. Нещо повече, имаме нужда от 10 000 специалисти в сектора. Затова поискахме облекчаване на процедурите за внос на такива специалисти.

Висококвалифицирани специалисти от Западна Европа емигрират за Щатите. Този процес не е спирал. В същото време попълват недостига на внос от висококвалифицирана работна ръка от Източна Европа и от трети страни. Ние обаче само изнасяме, но не внасяме кадри и се получава дефицит на нашия пазар на труда. И това не се отнася само до IT сектора. Това важи и за медицинските кадри и изобщо за инженерните кадри в традиционните индустрии.

Завършили политология, социология, психология и пиар не са търсени на запад. Търсени са медици и инженерно-техническите специалности.

Изходът е да произвеждаме повече специалисти в сферите, в които има най-голям недостиг на пазара на труда. И да ги задържаме, включително чрез държавни стипендии, с ангажимент за работа от 3-5 години в предприятия. Също така и внос на специалисти чрез облекчена процедура. Не бива да има никакви утежнения спрямо бюрократизираната процедура, която е по европейското законодателство.

[Телевизия БТВ](#)

✓ Забавено кредитиране заради стрес-тестове на банките

Забавяне на кредитирането заради предстоящите стрес-тестове на банките, прогнозира от Финансовото министерство. Проблеми ще създават и все още високите лихви. Според експерти, потребителското кредитиране вече е сведено до нива, под които трудно би могло да пада.

За 7 години лихвите по депозитите в лева падат с почти 7 процента. При кредитите, лихвите намаляват с малко над 3 на сто. Банките имат списъци на фирми, чиито служители не получават кредити.

Бизнесът е притеснен, че именно малките фирми ще усетят поредното затягане на коланите.

Фирма за производство на пластмасова дограма в Монтана е на пазара от почти 20 години. За да се задържи обаче, е теглен солиден кредит. "Закупихме имот и беше необходим, за да може да си разширим производството", каза Тодор Върбанов, управител на фирмата. Купуват оборудване и успяват бързо да изплатят кредита.

Бизнес организациите са притеснени, че ако този месец, месец и половина чакане се удължи, фирмите едва ли ще могат да накарат и клиентите им да чакат

„Всъщност банките са свръх ликвидни - пари има и се чудят на кого да ги дадат, защото са малко кредитоспособните проекти. За малкия и среден бизнес банките са прекалено предпазливи, достатъчно предпазливи", каза Васил Велев от АИКБ.

Ако пък работите в предприятие с финансови трудности - не бива да чакате кредит, тъй като попадате в черен списък. А причината лихвите по потребителските кредити да остават високи анализаторите обясняват с интересите на банките. Те предпочитат зад кредита да има твърдо обезпечение - като домът при жилищния заем.

При потребителския, ако клиентът остане по-дълго без работа, заемът става лош, а това тежи и на репутацията на банката.

Видеото може да видите [тук](#).

✓ Проверките на ВЕИ-тата зациклиха между ведомствата

Шумната акция "зелени централи", която трябваше да покаже дали и кои ВЕИ фирми са злоупотребили с преференциалното изкупуване на ток и признаването на разходите, е на път да се проточи и съвсем да затихне. Тя бе започната от Агенцията за държавна финансова инспекция (АДФИ) в средата на юни, като прогнозата бе да приключи в рамките на две седмици. Сега, в края на октомври - четири месеца по-късно, са готови само 14 доклада от проверки на перки и солари. Не е ясно обаче на какъв принцип са избрани те - по дата на присъединяване, по мощност, по вид производство или по друг критерий.

Готовите доклади се пращат към енергийното министерство, а експертите на Теменужка Петкова ги препращат "по компетентност" към Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР). "Това е органът, който извършва проверки, свързани с даване на гаранции за произход на електрическата енергия от ВЕИ-тата", обясни Петкова. Тя добави, че експертите на АУЕР могат да отидат и на място да проверят произхода на тази енергия и начина, по който работи всяка централа. За колко от тях се налага ревизия, не се знае. От агенцията обясниха за в. "Сега", че след като приключат инспекциите, ще "върнат" резултатите към министерството на енергетиката. Към момента в него са постъпили 22 доклада от АДФИ. Досега агенцията не е засякла нарушения.

Последна дума за проверките ще имат от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР), от където трябва да се произнесат има ли нарушения при преференциалното изкупуване на зелен ток.

Както в. "Сега" вече писа, през лятото ЕК отказа да признае десетки милиони евро разходи, платени по проектите, изградени с европари, защото токът от тях се купува на преференциални цени. Брюксел настоя и за намаляване на парите по Програмата за развитие на селските райони, по която са реализирани около 350 ВЕИ проекта за общо около 100 млн. лева.

РЕВИЗИЯ

Към момента проверката е приключила за 14 предприятия като "Дъбово Енерджи", "Екосолар", "Хаос Инвест - 1", "АСМ-БГ Инвестиции", "Рес Технолъджи", "Съни - Севдалина Димитрова" и др. Данните в тях почти преповтарят информацията от годишните финансови отчети на дружествата, които са достъпни във фирмените регистри.

ЛИЦА

Работодателите от АИКБ, БСК, БТПП и КРИБ са сезирали Комисията за предотвратяване и установяване на конфликт на интереси, че по техни твърдения петима депутати - независимият Георги Кадиев, Кирил Добрев (БСП), Рамадан Аталай (ДПС), Венцеслав Каймаканов (ДПС) и Георги Ангелов, са в конфликт на интереси. Това съобщи в края на миналата седмица шефът на АИКБ Васил Велев пред Би Ти Ви. Според работодателите тези депутати или членове на техните семейства имат собственост върху възобновяеми енергийни източници или са търговци на ток. "Затова те трябва да декларират това обстоятелство", обясни Велев.

[faktor.bg](#)

✓ Васил Велев: Вестниците на Прокопиев пуснаха слуха за национализация на ВЕИ-тата

Кирил Домусчиев никога не е използвал тази дума, заяви председателят на АИКБ

Работодателските организации не предлагат национализация на ВЕИ-тата. Кирил Домусчиев никога не е използвал тази дума. Това е измислица на вестниците на Иво Прокопиев. Това заяви пред bTV председателят на АИКБ Васил Велев.

"Бизнесът в България в момента плаща най-високата добавка за задължение към обществото чрез сметките за ток и Комисията за енергийно и водно регулиране призна този факт", коментира лидерът на Асоциацията на индустриалния капитал.

Той напомни, че добавката беше увеличена с 15-20% за индустриалните потребители на ток от август тази година. Цената на тока и съответно на добавката може да се намали и ние направихме предложения как да стане това, каза още Велев.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Труд](#)

✓ Разходите за болнични се увеличават с 18,5 млн. лв.

Разходите за болнични са се увеличили с 18,5 млн. лв. През първото шестмесечие плащането на листовите е струвало 186,4 млн. лв., а през същия период на 2014 г. сумата е била 167,9 млн. лв. или с 11% по-малко, показва статистиката на НОИ.

От сравнението с по-стари периоди излиза, че всяка година разходите за болнични набъбват с най-малко 10%. Спрямо 2012 г. увеличението е с 56 млн. лв. или с 42%.

Разходите растат заради повечето болнични и по-големия размер на обезщетенията, личи от данните. От януари до края на юни са платени 1,157 млн. листове или с 62 000 повече спрямо първото шестмесечие на м.г. Ползвалите болнични са се увеличили с над 50 000 души. През т.г. средният размер на обезщетението е бил 25,16 лв. на ден - с 4,6% повече от м.г.

„Увеличението на разходите се дължи на слабия контрол при издаването на болничните. Друга причина е, че част от малките фирми карат работниците си да излязат в отпуск по болест, за да пестят от заплати“, коментира пред „Труд“ Григор Димитров, главен директор „Осигурителни отношения“ в БСК.

Нарастването на разходите за болнични увеличава дефицита не само в НОИ, но и в Здравната каса, която плаща на джипитата за прегледите, посочи още експертът. Най-тревожното е, че в проектобюджета за 2016 г. се записва 10% ръст на средствата за болнични, което прави около 30 млн. лв. „Това е твърде много на фона на огромния дефицит в НОИ“, добави Димитров.

✓ Парите от емигрантите изпревариха инвестициите

Парите, които емигрантите са изпратили на близките си в България през август, превишават преките чуждестранни инвестиции, сочат данните на БНБ. Постъпилите у нас средства от работещите в чужбина българи са били 62,1 млн. евро, срещу едва 46,9 млн. евро от инвеститори. Това не е първият прецедент на месечна база в последните години.

Картината за целия период от началото на годината до края на август е различна.

Чуждестранните вложения за осемте месеца са 944,3 млн. евро, а парите от българските емигранти са 567 млн. евро. Само че БНБ отчита средствата, преведени през банки и специализирани компании за парични преводи и не включва пренасяните в брой суми. Затова според финансови експерти постъпленията от гурбетчии вероятно са по-големи от официалните данни.

От числата на централната банка става ясно, че чуждите инвестиции у нас намаляват спрямо същия период на миналата година. В сравнение с първите осем месеца на 2014 г. спадът е със 128,1 млн. евро. Вложенията, постъпили само през август, също са по-малко в сравнение със същия месец на 2014 г. Тогава инвестициите са били в размер на 206,6 млн. евро. Заемите от компаниите майки към български предприятия отново заемат основен дял в общия размер на чуждите инвестиции. За времето от януари до август те са 602,3 млн. евро. Приблизително такова е било нивото им и през същия период на 2014 г.

През първите осем месеца на годината покупките на дялове, акции и имоти възлизат на 234,7 млн. евро. Това е със 125,7 млн. евро по-малко спрямо същия период на миналата година. Реинвестираната печалба е в размер на 107,3 млн. евро.

ТЕНДЕНЦИИ

Холандия остава начело по вложения

643,8 млн. евро са чуждите инвестиции от Холандия за времето от януари до август и е номер едно по вложения у нас. Страната е окупира чело от години. На второ място е Австрия. Оттам за първите осем месеца на годината са вложени 151 млн. евро. Норвегия също трайно се нарежда сред водещите инвеститори. Средствата, постъпили от скандинавската държава, са 87,8 млн. евро. В случая става въпрос главно за заеми, отпуснати на компании у нас от предприятия майки в чужбина, става ясно от данните на БНБ. Сред водещите инвеститори у нас се нарежда и Франция.

✓ 32,8 млрд. лева приходи в бюджет 2016

32,766 млрд. лв. са приходите, планирани в бюджета за 2016 г., а разходната част ще достигне 34,586 млрд. лв. Такъв план за следващата година е бил представен от финансовия министър Владислав Горанов на среща с народни представители от управляващото мнозинство, разказа пред „Труд“ зам.-председателят на бюджетната комисия и депутат от Реформаторския блок Димитър Танев.

За сравнение планираните за тази година приходи са 30,348 млрд. лв., а разходите - 32,837 млрд. лв. Засега обаче приходите изпреварват плана и се очертава тенденцията да се запази до края на годината и той да бъде изпълнен.

Представеният от министъра проект за 2016 г. означава, че дефицитът в номинално изражение ще бъде 1,820 млрд. лв. Министър Горанов вече обяви, че превишението на приходите над разходите няма да надвишава 2% от брутния вътрешен продукт (БВП). А очакванията за ръста на икономиката през следващата година са доста оптимистични. Според макроикономическата прогноза на финансовото министерство БВП ще нарасне с 2,3%.

Според Димитър Танев приходите за 2016 г. ще бъдат сериозно завишени, като такова увеличение е реалистично заради очакванията за доброто развитие на икономиката и повишението на някои акцизни ставки. От началото на 2016 г. се предвижда да се повиши акцизът за цигарите и за някои горива за бита.

Наскоро обаче стана ясно, че плановете за увеличаване на акцизите на финансовото министерство вероятно ще претърпят сериозни промени при гласуването на данъчните закони в парламента. Шефката на бюджетната комисия Менда Стоянова вече обяви, че ставката на пропан-бутана за бита трябва да остане нулева.

Планира се още дългът догодина да бъде 29,1% от БВП, при 29,7 на сто за 2015 г. Очаква се още инфлацията да се ускори до 0,8%, а безработицата да се свие до 9,2 на сто.

Вестник 24 часа

✓ Нови 102 млн. евро за малките предприятия

Българските фирми вероятно ще могат да кандидатстват от началото на 2016 г.

Европейската комисия е одобрила новата за България оперативна програма „Инициатива за малки и средни предприятия“ с общ бюджет от 102 млн. евро до 2020 г. Това стана ясно през миналата седмица.

България е третата държава в ЕС, която ще осигури ресурс за малки и средни предприятия чрез инструмента.

До момента той се прилага в Испания и Малта.

Средствата са изцяло от Европейския съюз по линия на Европейския фонд за регионално развитие, тъй като не се изисква национално съфинансиране.

Парите са заделени от бюджета по Приоритетна ос 2 на ОП "Иновации и конкурентоспособност 2014-2020", предвидени за прилагането на финансови инструменти.

Управляващ орган на програмата ще бъде Главна дирекция Европейски фондове за конкурентоспособност при Министерството на икономиката.

Дирекцията ще работи чрез български банки, а парите ще се предоставят на малките компании като нисколихвени заеми и гаранционни продукти.

Чрез банковите гаранции сумата може да нарасне няколко пъти и да стигне между 400 млн. и 600 млн. евро нови заеми, става ясно от съобщение на сайта на комисията.

След одобрението на средствата предстои те да бъдат преведени на Европейския инвестиционен фонд, а след това ще се проведе конкурс за избор на банки.

В момента в напреднала фаза са преговорите между Управляващия орган и Европейския инвестиционен фонд за подписването на финансово споразумение, което ще уточни специфичните условия на участие в Инициативата за МСП.

Очаква се българските предприятия да могат да кандидатстват за тези заеми от началото на следващата година.

През декември отварят процедура за енергийна ефективност

По новата оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" отново е предвидено финансиране за енергийна ефективност. Средствата по процедурата "Енергийна ефективност в МСП" са 50 млн. евро. Очаква се тя да бъде отворена през декември.

Дейностите, които ще се финансират са свързани с придобиване на активи, допринасящи за подобряване на енергийната ефективност на предприятията; придобиване на системи за отопление и охлаждане и/или производство на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление, консултантски услуги за извършване на енергиен одит и други.

Крайният срок за кандидатстване е не по-малко от 60 дни от датата на обявяване на процедурата.

В новата схема класираните трябва да получат оценка, по-голяма или равна на 60% от максимумата точки.

Ще има и минимален размер на безвъзмездната финансова помощ, който е 50 хил. лв., максималният ще е 1,5 млн. лв.

Кандидатите трябва да са микро-, малки или средни предприятия, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите. Разходите, които ще се покриват по програмата, ще са в размер от 35 до 70% от проекта, в зависимост от категорията предприятие.

Издательства и ИТ-компании могат да кандидатстват до 9 ноември

До 9 ноември 2015 г. ще се приемат проекти по схемата "Подобряване на производствения капацитет в МСП" на ОП "Иновации и конкурентоспособност". Кандидатите, които ще бъдат допускани, са микро-, малки и средни предприятия с издателска дейност, медии, ИТ компании и уеб услуги, телекомуникации и др. Това е третият етап от процедурата, той е предназначен единствено за фирми с дейност в т. нар. сектори на интензивните на знание услуги.

Бюджетът за приема е 15 млн. евро. Най-голям процент финансиране - 70% ще получат малките и средни фирми, които са в регионите извън Югозападния регион, средните предприятия пък могат да покрият със субсидия 60% от разходите. При фирмите от Югозападния район микро- и малките предприятия ще получат финансиране с дял от 35%, а средните с 45%. Минималният и максималният размер на помощта са съответно: 100 000 и 500 000 за микро-, 200 000 и 750 000 за малки, и 300 000 и 1 млн. лв. за средни предприятия.

Чрез схемата фирмите могат да се възползват от финансиране на покупка на дълготрайни материални активи. В тази група са включени закупуването на машини, съоръжения и оборудване. Със средствата ще се покриват и разходи за нематериални активи.

Първите два срока за кандидатстване по програмата, които вече приключиха, са 8 юли и 8 септември. В тях можеха да се включат предприятия от секторите на ниско-, средно- и високотехнологичните промишлени производства. През декември се очаква да се проведат и преговорите за одобряване на финансиране на всички 844 кандидати, включили се в първия краен срок.

През септември министърът на икономиката Божидар Лукарски обяви, че делът на кандидатствалите от Северозападния регион се е увеличил почти три пъти спрямо старата оперативна програма. Причината бил бонусът от допълнителните 5 точки за тези предложения, както и на по-сериозният процент финансиране от европейските фондове за тези проекти.

Според Лукарски по старата програма от 2007 - 2013 от всички 3774 проектни предложения 233 са били от Северозападния регион, което е 6,2% от всички подадени проектни предложения спрямо 152 или 18% от общо 844, подадени до 8 юли.

По старата оперативна програма "Развитие на конкурентоспособността на българската икономика" 2007 - 2013 г. все още има действащи и отчитащи се проекти. Към септември 2,03 млрд. лв., или 89,2% от бюджета, са били изплатени. От Министерството на икономиката обяха, че рисковите проекти по тази програма са 29 на брой с обща стойност 26 млн. лв. Те се изпълнявали твърде продължително време и можело да не приключат в срок до края на тази година.

✓ Пускат мярката за преработватели с бюджет от 100 млн. евро

В договорите от новата програма за селските райони ще бъдат записани неустойки и прекратяване на субсидията, ако изпълнението на проектите се бави повече от 1 г.

Отварянето на мярка 4.2 "Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти" от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) ще стане през втората половина на ноември. Най-вероятно бюджетът за приема ще е 100 млн. евро и ще продължи 3 или 4 седмици, съобщи за "24 часа" шефът на фонд "Земеделие" Румен Порожанов.

Предстои окончателното одобрение на наредбата по мярката. През миналата седмица е имало заседание на тематичната работна група, в която са браншовици и представители на асоциации, за доуточняване на текстовете. След публикуването на наредбата ще има около месец за запознаване с нея от стопаните и стартиране на приема. През това време и самият фонд "Земеделие" ще се подготви софтуерно за мярката, ще разработи правилата и допълнителните изисквания към документацията на проектите.

И по мярка 4.2 за преработвателите се очаква да има свръхинтерес от кандидатите, който да надхвърли близо 4 пъти определения бюджет.

След като приключи договарянето на проектите от извънредния прием по мярка 121 за агротехниката, ще се премине и към договаряне на мярка 4.1. Тук новото е, че в договорите ще бъдат записани конкретни срокове с ангажименти. Така, ако до 1 г. стопанинът не започне с изпълнението на проекта и не е изпълнил 25 или 30% от инвестицията (предстои да се уточни колко точно заедно с Министерството на земеделието), то договорот се прекратява, субсидията се освобождава за друг, а самият стопанин ще дължи неустойки.

В договора обаче ще има и друг срок. До 6 месеца от подписването му всеки, който прецени, че няма да може да го изпълни навреме, ще има право да се откаже без санкции

Най-често фермерите не успяват да реализират проектите си заради невъзможност да си осигурят финансиране от банките. Затова и фонд "Земеделие" разработи схема, по която през тази година е рефинансирал над 80 млн. лв. кредити от търговските банки по договори от Програмата за развитие на селските райони. Освен това аванси вече се плащат и не само с банкови гаранции, но и с поръчители.

"Правим промените, защото в първия програмен период установихме, че има договори, които си стоят с години и се блокират средства, с които можеха да се реализират други проекти", обясни Порожанов. Според него с новостите целият процес ще се дисциплинира. Пренасочването на ресурсите ще става по най-бързия начин, дори и в рамките на приема, и ако не е стартирал нов, ще се "слиза" надолу към проекти с по-малко точки. Или по мярката ще има "листа на чакащите", от която ще влизат нови проекти при освободена субсидия.

Засега записването на такива срокове не се предвижда за общинските мерки, които предстои да стартират през първото тримесечие на 2016 г. Но и при тях ще има промени. Авансовото плащане при сключване на договора ще е до 12%. След провеждането на процедурите по Закона за обществени поръчки и одобрението им ще се превеждат още 38 на сто от средствата.

В стария програмен период на общините се плащаха авансово директно 50%. Европейската комисия обаче имаше възражения, защото от забавени процедури по ЗОП много пари стояха в сметките на общините, без реално да се изпълняват проектите.

По всички мерки на новата ПРСР ще залагаме на по-строг контрол при договаряне и рестриктивна политика с референтни цени, където е възможно да съберем надеждна информация, обясни Порожанов. Така например по мярка 4.1 в момента има база данни за средните цени на трактори, комбайни и друга техника. Те ще се вземат предвид при отпускането на помощта, а не подадените 3 оферти от доставчици, които често се оказват завишени.

Подобна база данни ще се прави и за останалото оборудване - например за птицекланици, свинеферми и др. Така с признаването на малко по-ниски цени ще има възможност средствата да стигнат до повече бенефициенти.

Майка зайка сменя червеите в проектите на младите фермери

"Първият преглед на подадените проекти по мярката за млади фермери показва, че масово са подавани заявления за отглеждане на зайкини майки и пдпдъци - по над 300. Толкова са и за пчелни семейства. Всички тези проекти ще бъдат проверени много внимателно, и то неведнъж, за да няма спекулации", предупреди от фонд "Земеделие". В стария програмен период най-масови бяха проектите на млади фермери за калифорнийски червеи, за които има съмнения, че са писани "на кило" от консултантските фирми.

От фонд "Земеделие" обаче уточниха и че има много читави проекти на млади фермери. И по тази мярка, както и по 4.1, те са най-вече в т.нар. чувствителни сектори - животновъдство, плодове, зеленчуци и етерично маслени култури. Те са за овощни градини, за картофи, домати и т.н.

В новия програмен период много внимателно ще се следи за т.нар. изкуствени условия, каквито са открити още при първия прием по мярка 4.1. Например 3 проекта на уж различни юридически лица се оказват с един и същ консултант, с еднакви контраоферти.

Това са ясни индикатори на "изкуствени условия", които ОЛАФ ни е препоръчал да следим, ние го правим, но трябва да се помисли за по-сериозни санкции, смята Румен Порожанов. Затова и от агрофонда искат в законодателството да се разпишат критериите за изкуствени условия, за да нямат проблеми при съдебно обжалване на отказите им.

Друг приоритет през новия програмен период е контролът на изпълнението на ангажиментите, поети с бизнеспланове, за да няма "кухи" проекти, а реални. Една от констатираните лоши практики по старата ПРСР е при къщите за гости. Много от тях не се ползвали по предназначение, нямат сайт и дори табели. Фонд "Земеделие" вече е предявил и първите искания за възстановяване на получената субсидия от такива къщи за гости.

В момента основният ни ресурс е ангажиран с предстоящите 1,5 млрд. лв. плащания до края на годината, но през 2016 г. приоритети ще ни бъдат мониторингът и проверките на място за изпълнение на проектите, каза Порожанов. Според него в новия период не трябва да се набляга на туристически дейности като къщи за гости и атракции, а към отваряне на работилници и хлебарници, които създават работна ръка в малките населени места.

Защото какво се получи - имаше в стария период един необясним уклон към фотоволтаици в полето, а те освен работа за 1 пазач нищо друго не допринасят, каза Порожанов.

✓ Минималните осигуровки растат за всички. Без "Булгартабак" и "Кингс"

Социалният министър Ивайло Калфин обясни цигареното изключение с мотиви, които не са верни

Осигурителната тежест ще бъде увеличена във всички сектори на българската икономика. С едно изключение - работещите във фабриките за цигари. Решението е на социалния министър Ивайло Калфин, който в петък обяви, че и тази година ще има административно вдигане на минималните осигурителни доходи (МОД) за дейностите, при които работодателите и синдикатите не са постигнали споразумения (общо 37 области). Средното нарастване ще е 7.5%, колкото е постигнатото при договорените 48 дейности.

По-високите разходи за осигуровки за всички освен "Булгартабак", където са заети половината от работещите в сектора малко над 3000 души, е поредният държавен реверанс към групата, в която акции държи депутатът от ДПС Делян Пеевски. На друг фронт финансовият министър с промени в акцизите облагодетелства местните производители на цигари за сметка на вносителите.

В случая мотивът на Калфин е, че производството на тютюневи изделия е единственият икономически сектор, при който има спад на продажбите и на заплатите. Това обаче не е вярно. Първо, приходите на "Булгартабак" растат тази година, пазарният дял също, като тенденцията е валидна и за другия местен производител "КТ интернешънъл" (доскоро "Кингс табако", свързана със собствениците на "Винпром Пещера"). И второ, в икономиката има още поне дузина сектори, за които годината е слаба, но предприемачите ще трябва от догодина да заделят повече разходи за осигуровки. Не на последно място е учудващо, че единственият сектор, за който държавата се грижи, е точно производството на вредните за здравето на избирателите цигари.

Двоен стандарт

"Предлагам увеличение със 7.5% на минималния осигурителен доход (МОД) за бизнес дейностите, при които се отчита ръст на икономическите показатели. Такова повишение се наблюдава при всички икономически дейности с изключение на една - производството на тютюневи изделия. Точно заради отрицателния прираст там предлагам и да няма корекция на минималния осигурителен доход и той да остане същият като този от миналата година", заяви министър Калфин, цитиран на сайта на ведомството.

Данните на НСИ показват, че в сектор "Производство на тютюневи изделия" към средата на годината има спад на заетостта с 4.2% спрямо второто тримесечие на 2014 г. Вижда се обаче, че намаление има при 1/3 от икономическите дейности. Спадът при цигарения бранш не е и най-големият. При издателската дейност например понижението е с над 8%, колкото е и намалението при производството на метали. С над 5% пък е паднала заетостта в търговията на дребно с хранителни стоки, напитки и тютюневи изделия, както и при производството на облекла.

Кой е зле

Справка във финансовите отчети на двата основни играча на цигарения пазар в България - "Булгартабак холдинг" и "КТ интернешънъл", показва, че продажбите им се подобряват. В цигарените фабрики на холдинга в София и Благоевград и преработвателната в Плевен работят малко над 1500 човека, или половината от целия сектор. В другия голям - КТ, заетите са над 450. Така на двата производителя се падат 2/3 от заетите.

От отчетите на "Кингс" и "Булгартабак холдинг" се вижда, че двете компании се справят добре, а финансовите им показатели се подобряват. Консолидираният отчет на "Булгартабак холдинг" за първото полугодие показва, че общите приходи на групата нарастват с 5.4% на годишна база. Чистата печалба се е увеличила с 290% до 36.6 млн. лв. При "Кингс" няма данни за резултатите за полугодията, тъй като компанията не е публична. В отчета за 2014 г. обаче се вижда, че приходите растат със 7% до 82.6 млн. лв.

Последните данни от проучванията на пазара са към август - те показват, че и "Булгартабак", и "Кингс" вдигат пазарните си дялове - съответно до 30.7% и 11.7%. Дори в отчета си холдингът се хвали с по-големите си продажби покрай борбата с контрабандата.

Повече осигурителна тежест за всички останали

Решението на социалния министър ще натовари с допълнителна осигурителна тежест над 783 хил. души. Толкова са хората, работещи в 37-те икономически дейности, при които няма договорки. По думите на Калфин при 5 от дейностите е имало преговори, но не се е стигнало до споразумение. В останалите 32 дейности не е имало дори преговори, тъй като или една от двете страни не се е явила, или липсват представителни организации.

7.5-процентното увеличение е рекордно за последните седем години. През 2009 г. праговете бяха вдигнати с рекордните 26.6%, което впоследствие подпомогна срива на пазара на труда, който напуснаха над 400 хил. души. По-голямото увеличение за догодина е продиктувано от поредното вдигане на минималната работна заплата. В бюджетната прогноза е заложено повишение до 420 лв.

Статистиката показва, че между 2009 и 2015 г. минималната заплата в България е нараснала с 58%. Ако добавим повишението, което ще се случи от 1 януари, процентът скача до 75. В същото време статистиката за второто тримесечие показва, че ръстът при производителността на труда се е забавил до 2.2%. Ако направим сравнение на годишна база, се вижда, че минималната заплата е скочила с 12% през 2015 г., а брутната средна работна заплата - със 7.6%.

Това ще бъде и втората поредна година, в която социалният министър ще използва правото си да вдигне праговете, въпреки че синдикати и работодатели не са се споразумели за това. Преди Калфин от това право се възползва и служебният министър Йордан Христосков. Преди него социалните министри предпочитаха да не пипат праговете и те оставаха без промяна.

Фирма	Брой заети
БЛАГОЕВГРАД - БТ АД	824
СОФИЯ-БУЛГАРТАБАК АД	481
СОКОТАБ ЕООД	461
КИНГС ТАБАКО	455
ЛИЙВ ТАБАКО А. МИХАЙЛИДИС АД	280
ПЛЕВЕН - БУЛГАРТАБАК	269
СЛЪНЦЕ СТАРА ЗАГОРА - ТАБАК АД	155
ПЪРВОМАЙ - БТ АД	135
КЪРДЖАЛИ-ТАБАК АД	90
ВАЛТАБАК	23
ДУПНИЦА - ТАБАК АД	13

✓ По-евтиният ток за големите заводи се бави

Наредбата за отстъпките трябваше да влезе в сила на 6 септември. Но още не е одобрена от Брюксел

Преференцията ще ползват около 30 предприятия, които консумират над 30 гигаватчаса електроенергия годишно. Големите индустриални потребители на електроенергия все още не могат да се възползват от облекченията, които трябваше да получат от зелената компонента в такса "Задължения към обществото", съобщиха от Българската федерация на индустриалните енергийни консуматори (БФИЕК) и Българската асоциация на металургичната индустрия (БАМИ). В писмо до министрите на финансите и на енергетиката те настояват да се ускори процесът на нотификация на Наредбата за намаляване на тежестта, свързана с разходите за енергия от възобновяеми източници (виж карето). Според първоначалните разчети наредбата трябваше да влезе в сила най-късно до 6 септември.

Забавянето

Изготвянето на наредбата беше предвидено с промените в Закона за енергетиката от началото на март тази година и стана още по-актуално след увеличаването на такса "Задължения към обществото" за бизнеса от 1 август. Проектът на практика стана готов и беше изпратен за одобрение в Брюксел още преди тази дата. Оттогава досега обаче развитие по него няма. "За съжаление изминаха повече от два месеца от изпращането на проекта в ЕК, но досега няма напредък и резултати за решаване на този въпрос. Не са установени контакти и не са проведени разговори със съответните институции, което налага извод за забавяне на процеса", се посочва в писмото на БФИЕК и БАМИ. Според изпълнителния директор на металургичната асоциация Политими Паунова до 30 септември, когато се е провело последното заседание на консултативния съвет за индустриална стабилност и растеж към икономическото министерство, все още не са били установени преки контакти с ЕК и с експерта, който ръководи и координира процеса. Повече от две седмици по-късно напредък все още няма. Това потвърди за "Капитал Daily" председателят на БФИЕК Константин Стаменов в петък.

От Министерството на енергетиката обясниха, че наредбата е била преднотифицирана, т.е. изработена е в диалог с Брюксел, което предполага значително по-бързо съгласуване. Крайни срокове за това обаче няма.

Възстановяване на разходите

В момента енергоемките предприятия продължат да заплащат пълната такса "Задължения към обществото". Преди време енергийният министър Теменужка Петкова посочи, че след като наредбата влезе в сила, събраните в повече средства ще им бъдат възстановени. Компаниите обаче се притесняват, че няма яснота кога ще стане това, а междувремевно разходите им са нараснали. "Около 20 големи индустриални потребителя плащаха досега 100 млн. лева за тази добавка, а от август тя вече достигна 200 млн. лв. (годишно – бел. авт.)", се посочва в писмото. По думите на Паунова, ако до края на годината предприятията не получат очакваните облекчения, ще се наложи съкращаване на разходите.

✓ (Без)работна ръка

Дефицитът на кадри спъва развитието на много и важни индустрии, а изходът е труден и далеч

"Вие сте ослепителна амбициозна блондинка, с финансово образование, брилянтен английски, висока компютърна грамотност и отлични способности за работа в екип. Не ни звънете. Търсим оксигенист."

Вицът е смешен за всички освен за собственика на цех някъде до Пазарджик, който наистина си търси оксигенист. В същото незавидно положение са много като него. Собственици на складове на едро, които си търсят дистрибутор, а получават стотина кандидатури от идеалните охранители и лични шофьори. Мениджъри на мебелни производства, които ровят за своя човек из куп автобиографии на чистачи и диспечерки. Притежатели на шивашки цехове, готови да назначат всеки, който различава шевна машина от калашник.

Всички те са отчаяни - товарните превозвачи вече пускат обявите си като реклама по челните страници на вестниците, търговците гласуват доверие за хилядни обороти на мълчаливи непознати, а фермерите са готови да пускат трудови договори едва ли не на час, за да има кой да прибере реколтата им. Хора няма.

Гладът на бизнеса

При официално отчетена безработица от 9.9% към средата на годината по данни на НСИ (не забравяйте, че тя не брои много трайно отказали се да търсят работа или отрицатни от трудовия пазар хора) ред големи и важни за икономиката на България индустрии страдат от дефицит на персонал, и то на всички йерархични нива. Да, хора има - такива, които пускат CV за търговец със снимка, на която има 5-6 души (кой от тях си ти?), за шофьор - фотография на маса, отрупана с алкохол, за работа в куриерска фирма - без да отбележат в кой град живеят, или за стажант-репортер - с претенцията за редактор на международната бизнес секция.

Секторите, чието развитие е спънато от липсата на кадри, са много. Сред тези, които най-отчетливо се забелязват, са транспортът, леката промишленост, информационните технологии, търговията, земеделието, машиностроенето, туризмът, строителството (виж текстовете по сектори). Всички тези отрасли имат потенциал за развитие и се оказва, че то не се случва не толкова заради липсата на пазари, суровини или мощности, колкото заради недостига на хора, които да ... получават заплати. Проблемът, който на всичкото отгоре се и задълбочава, всъщност не е само на бизнеса. Защото ако той се развива и става конкурентен на базирания в чужбина, ще донесе просперитет и на България. Кое то означава, че в случая "давещи се" са не само компаниите, а и държавата.

Спасението? Мненията и на бизнеса, и на агенциите за подбор на персонал са сходни: по-директно ориентирано към практиката образование, възпитаване на дисциплина и трудови навици у младежите, повече инвестиции в квалификация от страна на самите компании, улеснен режим за внос на работници от чужбина. Всичко това обаче, дори да се направи, отнема време, и то години. Но колкото по-бързо се действа, толкова по-добре.

На микрониво пък която компания успее да реши проблема си с кадровия дефицит, просто ще изплува по-бързо от останалите - като си "отглежда" кадри, инвестира в тях с образование, осигури им по-високи доходи и мотивация, наема можещи, преди да е изгубила готови, и изобщо пригоди бизнес модела си към новата реалност на трудовия пазар.

Заплатите бавно растат

Средна месечна заплата по области през 2015 година* (в лева) ■ Първо тримесечие ■ Второ тримесечие

Наети лица по статистически райони и области през 2015 година* (в края на юни)

*По предварителни данни

Воден	570	600
Враца	544	597
Ловеч	548	609
Монтана	531	608
Плевен	639	673

Благоевград	591	608
Кюстендил	533	627
Перник	540	646
София	850	877
София (столица)	1173	1302

Велико Търново	690	715
Габрово	723	755
Хасково	686	710
Русе	675	696
Сливница	600	615

Варна	820	821
Добрич	639	676
Търговище	655	675
Шумен	700	713

Бургас	763	742
Сливен	548	676
Стара Загора	658	677
Ямбол	645	657

Върджика	618	641
Пазарджик	655	684
Пловдив	744	768
Смолян	600	626
Хасково	611	639

СРЕДНА ГОДИШНА ЗАПЛАТА НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И СЕКТОРИ ПРЕЗ 2014 Г. * (В ЛЕВОВЕ)

Икономически дейности	2014 г.		
	Общ	Обществени сектор	Частен сектор
Общ	3932	10 713	9667
Селско, горско и рибно стопанство	8252	10 162	7841
Добивна промишленост	15 759	20 757	13 587
Преработваща промишленост	8478	8920	8471
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразен горива	18 750	22 574	15 169
Доставяне на води; канализационно услуги; управление на отпадъци и възстановяване	9019	8952	9123
Стойностно	8187	9407	8138
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	8998	11 098	8995
Транспорт, складиране и поща	9758	11 790	8519
Хотелиерство и ресторантьорство	6808	7412	6780
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; данъкоблъбчивия	22 186	13 176	22 779
Финансови и застрахователни дейности	18 640	23 078	18 267
Операции с недвижими имоти	8955	8215	9052
Професионални дейности и научни изследвания	14 298	9069	15 261
Административни и стопанствени дейности	6938	4918	7373
Държавно управление	11 772	11 772	-
Образование	3942	5819	12 357
Умално заетостване и социална работа	10 345	10 037	11 459
Култура, спорт и развлечения	8117	7994	8201
Други дейности	6958	7051	6951

БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА И КОЕФИЦИЕНТИ НА БЕЗРАБОТИЦА НА НАСЕЛЕНИЕТО НА 15 И ПОВЕЧЕ НАВЪРШЕНИ ГОДИНИ ПРЕЗ ВТОРОТО ТРИМЕСЕЧИЕ НА 2015 Г.

Източник: НСИ

Ниво I: Човекът с машината

Кризата с кадрите върлува с пълна сила на базовото ниво на труд - хората, които да поддържат машини, да шият дрехи, да продават в супермаркети или да берат розов цвят.

"Пазарът на такъв тип персонал в България просто е плитък - в страната всъщност няма толкова много на брой хора. Затова и щом в даден регион се появи нов голям работодател, той скоро се сблъсква с липсата на кадри. Ако след него дойде още един и още един, проблемът се задълбочава", казва Георги Георгиев, мениджър за България на Adecco - един от световните лидери при подбора на персонал. Например Пловдив. Свои производства в региона вече имат компании като Liebherr, Schneider, ABB и т.н. В момента, когато там стъпи и Sensata, вече настъпва глад за кадри. "Ако допреди една година в Пловдив имаше безработни, сега се достига критично ниво на пазара на труд", казва Георгиев. Същото се случва в Ботевград, където част от производствените компании вече организират транспорт на работници от Мездра и околностите, във Велико Търново и Варна, където фирмите возят хора от населени места на 50 до 100 километра. Според представители на компаниите за подбор на персонал в София вече реална безработица няма - който иска да работи и търси заплата, ще я получи със сигурност.

По официални данни на НСИ към 2014 г. хората в трудоспособна възраст в България са 4.4 млн. души, а броят им намалява с 68 хил. спрямо година по-рано. Процесът се и ускорява, като на всеки 100 души, които излизат от графата "трудоспособен", се падат едва 62-ма, които влизат в нея.

Според мениджъра на Adecco заради "плиткия" пазар дори и малко раздвижване на икономиката води до недостиг на кадри. Проблемът се задълбочава и от това, че по общи наблюдения и на собствениците и мениджърите на компании, и според агенциите за подбор на персонал нивото на мобилност на трудовата сила в България е изключително ниско. Малко хора са склонни да се преместят в друг град, за да работят там, дори предложението да е добро. Образно казано, много младежи са готови да работят в София за по-малко пари, на позиция, която не е точно в профила им, но не биха се преместили за по-добра заплата по специалността си в Пазарджик или Пирдоп.

В резултат намирането на хора за недотам специфични длъжности в страната става все по-трудно.

"Търсенето на кадри се увеличава в момента с 20 до 30% годишно", смята Георги Георгиев. Според неговите наблюдения това се дължи и на появата на нови работодатели на пазара, и на разрастването на бизнеса на съществуващи. Ефектът е, че специално на "базово" ниво на трудовия пазар компаниите вече са принудени да наемат и работници без никаква квалификация и опит. "Преди три години например за една обява се появяваха няколкостотин души желаещи, от които 30% пасваха на условията. Сега на обявата си ще получите, да кажем, 50 CV-та и не повече от 5-6 от тях ще се приближават до това, което търсите", казва директорът на Adecco.

Мнението, че който иска и може да работи, вече има работа, се потвърждава от много собственици на компании.

"Много можещи хора избягаха в чужбина. Имаме проблем с кадрите и в производството, и в логистиката и затова непрекъснато търсим", казва Ангел Добрев, търговски директор на "Екомес" (с. Величково, Пазарджишко). Почти постоянно работници е готов да наеме и Димитър Маджаров, собственикът на "Маджаров". "Тези, които идват, са неподготвени - двама работят колкото за един. Качествени кадри се намират все по-трудно, а проблемът се задълбочава за компаниите с ниска степен на механизация", казва той.

"До преди известно време проблемът го имаше само в по-високите нива на трудовия пазар. Сега е валиден и при ниските. Изтичането на мозъци при квалифицираните кадри продължава и дори става все по-лесно. А на нивото на базови трудови позиции част от хората, достатъчно голяма, за да повлияе на пазара, няма трудови навици", смята Васил Атанасов, управител на куриерската компания "Рапидо". "У кандидатстващите за работа масово липсва трудова дисциплина и елементарна грамотност, а в същото време те имат високи очаквания", казва Атанасов.

Образно казано - оказва се, че на плиткия български трудов пазар, ако говорим за базово ниво служители, всичко почти вече е изсмукано.

Решението? Ами очевидно е филтриране на остатъка или вливане на нов поток.

"Ние например не спираме обявите за работа, дори и реално да нямаме нужда в момента от нови хора. И ако намерим способни хора, ги наемаме. Това, разбира се, струва пари, но върши работа", казва управителят на "Рапидо". Според него на макрониво вариант за решаване на проблема е и ориентиране на образованието към реалния живот и бизнес. "Не трябва големи и сложни реформи. Стъпка напред е например в 11 клас да научат завършващите как се пише автобиография. Или да им се осигурят стажове в работещи компании. Не посещения по два часа на ден, а истински стаж, при това платен", добавя Васил Атанасов. "Вариант е и да се улесни достъпът на чужденци до трудовия пазар тук. Не казвам да се прави масов внос на работници, а просто, че трябва да погледнем и навън."

За същото говори и Димитър Маджаров. "Гладът за кадри може да се облекчи, като се помогне на влизащите в страната чужденци поне да научат български език", смята той.

Ниво 2: Аз и амбициите ми

И ако за работа на полето или шевната машина можеш да си позволиш да наемеш човек без никаква подготовка с надеждата, че бързо ще възприеме достатъчно, за да запълни част от "дупката", за позиция на средно ниво това просто няма как да стане. Пазарът там в момента открито е "на продавача".

"Много работодатели изпитват затруднения да намерят хора на средно мениджърско ниво, образно казано - шеф на отдел", казва Атанас Галчев, собственик на агенцията zoопreopre, профилирана на търсенето на кадри на средно и високо ниво. "Например позицията key account (ключови клиенти) - от нея зависи огромна част от резултата на компанията като продажби. А кадри за нея се намират все по-трудно, особено извън София", казва Галчев. Съществена причина за това е, че подготвените и можещи служители на средно ниво обикновено са и амбициозни и бързат "нагоре по стълбицата", което пък невинаги е успешен ход за самите тях. Така те или бързо "прегарят" на по-високата длъжност, която са искали, или ако не успеят да я получат, просто блокират и често са готови да сменят работата си. Предприемаческата култура, която

иначе е изцяло позитивно явление, също изпомпва хора на средно ниво от компаниите. На 40-годишна възраст често те си задават въпроса има ли смисъл да работят още като началник на отдел, или е по-добре да опитат нещо свое. Нивото на трудова мобилност и тук е изключително ниско. "Рядко някой се съгласява да напусне София заради Русе въпреки по-високата позиция и заплащане там", казва Галчев. "Когато търсехме счетоводител с английски в Русе, намерихме точно трима", разказва Георги Георгиев от Adecco.

Резултатът, разбира се, е покачване на заплатите, особено за позиции като отговорник за ключови клиенти, търговски директор или мениджър на експорта. Доход от 2 хил. лв. за позиция шеф на отдел вече не е среден, а за такъв се смята над 3, 4 и дори 5 хил. лв., в зависимост от сектора. Конкретно за экспорт-директори пък възнагражденията надминават 8 и дори 10 хил. лв. месечно. "Пазарът е такъв, че ако си добър, доходът ти изцяло ще зависи от това как ще съумееш да се продадеш", казва Георги Георгиев.

Специално в търговията и изобщо в сферите, свързани с постигане на конкретен финансов резултат, колкото по-нагоре се върви в йерархията, толкова по-голяма част от възнаграждението е свързано с този оборот, печалба, брой абонати или сума на договорите. Често при средно високото ниво (например мениджър продажби или экспорт) "процентът" е половината от заплащането, а другата половина е твърда сума.

Рисковете за работодателя при такава система впрочем не са малки. Представете си директор, който предварително е решил, че ще работи в една фабрика до края на тази година. През последните три месеца той стимулира клиентите на едро да заредят повече стока, за да постигнат по-висока отстъпка. Те го правят, а той постига ръста на продажбите, който е обещал, за да получи голям бонус. А след напускането му от 1 януари същите тези клиенти на едро просто не поръчват нищо цял месец, за да продадат наличностите си.

Бизнес без рискове, така или иначе, няма, но този да останеш без средно ниво мениджмънт е прекалено голям, за да се разчита на "лов на глави" в последния момент при seller's market. Затова очевидно най-сигурната политика, която според Галчев все повече компании възприемат, е да "си отглеждат" хора за тези позиции.

По думите на Георги Георгиев дружествата с опит в изграждането на екипи са наясно, че за да разполагат с качествен човек на базово ниво, трябва да инвестират в него около една година. Времето, за да е готов за "старши" служител, е три години, а за мениджър - пет.

Ниво 3: Да се преброим?

Преброяването на мениджърите от най-високо ниво, способни да ръководят компания с оборот от порядъка на 20 - 30 млн. евро, е задача с повишена трудност, но със сигурност резултатът не е приятен. "Не повече от 200 души", смята Георги Георгиев. И това, като се има предвид, че огромната част от българските собственици на компании реално не търсят такъв и дори не биха му позволили изобщо да работи. Според Атанас Галчев впрочем липсата на готовност у българските притежатели на предприятия да дадат свобода на действие на мениджмънта дори на средно ниво е една от причините те трудно да си намират шефове на отдели и директори на различни нива.

Възнагражденията и тук е логично да растат. Както и навсякъде по веригата. Според повечето бизнесмени и експерти от специализираните агенции ръстът на възнагражденията е неизбежен, но не и бърз. За последните 4-5 години например заплатите в Пловдивско реално са се увеличили средно с около 30%, сочи проучването на една от агенциите. Ръст на заплатите отчита и статистиката (с всички резерви към източниците ѝ).

Рязкото увеличение на заплатите обаче не е нито винаги възможно (доколкото бизнес моделът на много от местните компании и външни инвеститори е базиран на сравнително ниски разходи за заплати), нито ефективно (доколкото, ако няма можещи оксигенисти, високите заплати за неможещи не биха изстреляли цеха нагоре), нито пък полезно за пазара или компанията средство (доколкото, ако плащаш на лош търговец много, той няма да стане по-добър).

Безспорно обаче ръст на възнагражденията няма как да не се случи при дефицит на кадри.

Другите мерки, които компаниите биха могли да предприемат, зависят от секторите, в които те работят, но общовалидните са: инвестиции в развитие на съществуващия персонал, за да се изгради "средно ниво", квалификация, финансова мотивация (имайки предвид рисковете), превантивен контрол (особено в търговията). За да получи кадри за базово ниво, бизнесът чрез сдруженията си може да организира собствени обучения, да отделя повече време за прохождащите в съответната професия и да наема хора "в резерв" и когато не се нуждае от тях. За да излекуват дефицита на средни позиции, компаниите могат да помислят както за финансови, така и за допълнителни стимули (делегирането на права заедно с отговорностите е трудно, но постижимо).

Що се отнася до държавата, за нея остават предимно ориентирането на образованието към бизнеса, гарантирането на базово ниво на дисциплина още преди хората да влязат в работоспособна възраст и облекчения режим за внос на кадри в някои области. В конкретни сектори от нея има доста какво да се желае. Отварянето на "български" транспортни фирми, регистрирани по 20 от един адвокат, изпомпва не само местни шофьори към чужди работодатели, но и голям контингент от разрешителните им за превози. А контрол върху това явление няма. Липсата на адекватни средни професионални центрове за сектори като строителство и машиностроене също е по вина на държавата. В нейните възможности е и да отпуска стипендии. Както и в крайна сметка да въведе санкции за нежелаещите да работят, но претендиращи за помощи. Има, разбира се, и друго, пак в "градинката" на държавата. Причините хората да не желаят да живеят в България не са нито само финансови, нито само свързани с работата им.

✓ Чуждите инвестиции намаляват през първите осем месеца на 2015 г.

След силните месеци юни и юли инвеститорите са били по-слабо активни през август

През януари 2016 г. се очаква работни групи да излязат с конкретни мерки за преодоляването на пречките пред инвеститорите, след като правителството излезе с анализ за десет проблемни области, които трябва да се подобрят

Преките чужди инвестиции (ПЧИ) за осемте месеца на годината до август 2015 г. са по-малко с 11.9% спрямо същия период на 2014 г. Размерът им е 944.3 млн. евро, като почти две трети от тях са в дългови инструменти, а останалата една трета – в дялов капитал и реинвестиране на печалбата. След като в началото на годината се наблюдаваше изоставане на инвестициите в сравнение с предходната година, към края на юли то беше наваксано. През август обаче отново се вижда отлив: чуждите вложения са били с почти 160 млн. евро по-малко от август 2014 г. Изоставането идва по линия на инвестициите в дялов капитал, докато тези в дългови инструменти се увеличават. Все пак трябва да се има предвид, че данните на Българската народна банка (БНБ) са предварителни и ще бъдат ревизирани, като в повечето случаи ревизията е в посока нагоре. В интервю за "Капитал" в началото на октомври изпълнителният директор на Българската агенция за инвестиции (БАИ) Стамен Янев заяви, че целта за 2015 г. и 2016 г. е да се постигне растеж на инвестициите в рамките между 2 и 5%.

Спад на инвестициите в дялов капитал и имоти

През първите осем месеца на годината най-голямата част от чуждите инвестиции са под формата на дългови, т.е. под формата на кредити, отпуснати от чужди компании на български фирми, в които имат участие – 602.3 млн. евро. Тези средства могат да са отпуснати за повишаване на производителността на местния бизнес, но могат и да са обратни. Съответно да се излезе от подобна инвестиция е много по-лесно, отколкото ако трябва да се продава дял от дружество.

За съжаление продължава тенденцията чуждите инвеститори да са по-малко склонни да създават или придобиват компании в България, както и да сключват сделки с имоти. За периода инвестициите в дялов капитал спадат до 234.7 млн. евро, което е с 125.7 млн. евро по-малко от същия период на 2014 г. По принцип именно този тип инвестиции се приемат за израз на дългосрочни намерения от страна на чуждестранните вложители. Излизането от тях отнема повече време, отколкото при изтеглянето на средства, предоставени под формата на вътрешнофирмени заеми. По-съществен спад се наблюдава и при имотите - в сектора са насочени едва 29.1 млн. евро в сравнение с 90.6 млн. евро за януари - август 2014 г.

Стойността на реинвестираната печалба на чуждите фирми (частта на чуждите компании и физически лица в неразпределената печалба или загуба на предприятието) продължава да е без съществени движения, но остава на ниско ниво – около 107.3 млн. евро от началото на годината спрямо 111.6 млн. евро за този период на 2014 г.

Най-много инвестиции идват от Холандия

Холандия продължава да бъде основният източник на инвестиции в страната, следвана от Австрия, Франция, Норвегия, Белгия и Италия. През 2014 г. Нидерландия отново беше най-големият инвеститор в български активи – общо 750 млн. евро, или около 60% от общия размер. За януари – август 2015 г. делът им от общите чужди инвестиции се оценява на около 68% (643.8 млн. евро). Причината за големия интерес на холандските инвеститори се крие в данъчните облекчения, които предоставя регистрацията там. В Холандия има правна форма, наречена B.V., като собствениците на много от големите български фирми са регистрирани именно под тази форма. Прави впечатление, че половината от инвестициите от третия по големина източник на такива у нас - Франция, са под формата на дялов капитал, докато основната част от вложените от компаниите от другите пет държави в челото на класацията средства продължава да бъде под формата на дългови инструменти.

Вижда се още, че Германия вече не е сред шестте държави с най-много вложения в България, след като имаше отлив на нейните инвестиции през първата половина на годината. Изтеглянето на инвестиции тогава беше под формата на дългови инструменти, което означава, че немски фирми са си върнали кредити, които са отпуснали преди на свои дъщерни дружества в България.

✓ **Проекти за 25 млн. евро са одобрени по трансграничната програма с Румъния**

Подготвя се нова процедура за кандидатстване

Най-голяма активност е имало от областите Видин, Русе и Добрич.

Общо 36 проекта одобрени за финансиране Комитетът за наблюдение на програмата за трансгранично сътрудничество между България и Румъния. Те са на обща стойност от почти 25 млн. евро и ще се реализират в категориите "Добре свързан регион", "Зелен регион" и "Безопасен регион".

Приблизителният бюджет за българските партньори е 15.23 млн. евро, се посочва в съобщение на Министерството на регионалното развитие и благоустройството. Третото заседание на комитета се проведе в Букурещ, като от българска страна в него участва зам. регионалният министър Деница Николова.

В рамките на първата покана са били подадени 117 проекта, като най-голям е бил интересът за категорията "Зелен регион", по която са получени 89 предложения. В 70 проекта водещите партньори са организации и институции от България, като най-голяма активност е имало от областите Видин, Русе и Добрич.

На заседанието на комитета са били одобрени и насоките за кандидатстване по втората покана за набиране на проекти. Тя има за цел да създаде партньорство между общините от двете страни на Дунава, които могат да участват в програмата. Ще бъдат финансирани проекти по два приоритета. Първият е "Квалифициран и приобщаващ" регион, като целта е да се създаде интегриран трансграничен регион по отношение на заетостта и мобилността на работната сила. Вторият е "Ефикасен регион", който трябва да увеличи капацитета за сътрудничество и ефективност на публичните институции в трансграничните територии.

Общият бюджет за кандидатстване по двете приоритетни оси е 30.458 млн. евро. Със средствата ще бъдат подкрепяни два типа дейности - меки мерки (изследвания, стратегии, семинари, обмен на знания и добри практики) и инвестиционни дейности, които имат конкретен ефект върху районите. Всеки проект може да се финансира със сума от 100 хил. до 1.5 млн. евро според целите и приоритетите. Крайният срок за подаване на предложения е 15 март 2016 г.

✓ Държавата ще има 1.8 млрд. лв. за допълнителни разходи през 2016 г.

Образованието и отбраната се очертават като двата основни приоритета в бюджета

Втората година от мандата на кабинета ще е по-комфортна от бюджетна гледна точка. През 2016 г. хазната ще може да си позволи да завиши общите разходи с близо 1.8 млрд. лв. и в същото време да задържи дефицита на по-ниско от планираното ниво. Това ще даде възможност на кабинета да финансира по-сериозно отделни приоритетни сектори. През 2015 г. бюджетът бе доста по-консервативен и разходите дори бяха орязани.

Ръстът на годишна база и при приходите, и при разходите през 2016 г. е значително по-сериозен спрямо тазгодишния бюджет на кабинета "Борисов". Това се разбра след първия тур консултации по проектобюджета за 2016 г. с представители на политическите партии, които подкрепят кабинета. Очаква се тази седмица да има още един тур от преговори, преди документът да бъде внесен в Министерския съвет. По закон проектът трябва да влезе за обсъждане в Народното събрание най-късно до края на октомври.

От данъчно-осигурителни постъпления догодина са планирани около 1 млрд. лв. повече приходи. Те ще дойдат от очаквания растеж на икономиката (2.3% от БВП) и различни мерки в приходната политика като вдигането на минималния осигурителен доход и акцизите, коментираха участници в консултациите. Общо планираните приходи за 2016 г. по консолидираната фискална програма са с близо 2.4 млрд. повече спрямо плана за 2015 г. Разходите растат с 1.8 млрд. лв., а резултатът е дефицит от 2% от БВП. Това е по-ниско спрямо заложеното ниво за дефицита за 2016 г. в тригодишната бюджетна прогноза - 2.5% от БВП. От коментарите на партиите е станало ясно, че има съгласие за тази допълнителна оптимизация на бюджета с аргумента, че повече дефицит значи и трупане на повече дълг.

Образованието и отбраната се очертават като приоритети догодина. Реформаторският блок ще настоява за 10% ръст на парите за средно и висше образование, което е увеличение с около 300 млн. лв. Зад този приоритет застават и останалите партии, които подкрепят кабинета, но не е ясно дали ръстът на окончателните разходи ще е чак толкова голям. Финансирането за отбраната се обвързва с реформи в МВР, където се очаква административно реструктуриране и най-после част от служителите да бъдат прехвърлени от 1-ва в 3-та категория труд. Реформаторите ще настояват и за повече пари за външното министерство заради големия брой на българите в чужбина и нуждата от предоставяне на адекватни услуги за тях. Още не е ясно каква част от допълнителните разходи през 2016 г. ще са по бюджетите на министерствата и колко за НЗОК и ДОО, общините, еврофондовете, като се очаква отново заявките на министерствата да надхвърлят възможностите. Както "Сега" писа, само за финансиране на пенсионната система догодина ще са необходими 400 млн. лв. над осигуреното през тази година.

По-ниският дефицит за тази година и ускореното свиване на дупката в бюджета за 2016 и 2017 г. ще доведе до преизчисления и за размера на новия дълг, който ще трябва да се взема, е обяснил пред представителите на партиите финансовият министър Владислав Горанов. Очаква се още тази година новопоетият дълг да се окаже по-нисък от одобрения от парламента заради по-добрите приходи. От свиването на дефицита през 2016 от 2.5 на 2% от БВП ще се спести дълг в размер на около 450 млн. лв., показват сметките. Подобно намаление би имало и през 2017 г., ако дефицитът бъде изпреварващо ограничен с още 0.6% от БВП до 1.4%.

ТАКТИКА

По-високите разходи догодина стават възможни благодарение на лекото ускоряване на икономическия растеж, на по-добрата събираемост на приходите в хазната и на ограничаването на разходите през 2015 г., разказаха участници в консултациите. Разходите за 2015 г. като план дори бяха леко занижени в сравнение с плана за 2014 г. В същото време прогнозата за приходите се оказа подценена, а двете приходни агенции отчетоха и повишена събираемост. Показателна е ревизията на първоначалната прогноза за ръста на икономиката от 0.8%, която през пролетта бе завишена на 1.4%, а този месец - на 2%. Премиерът Бойко Борисов вече обяви, че очаква да приключи 2015 г. с дефицит от 2% вместо планираните 3%. При тази база заложеното подобрение за 2016 г. е чувствително.

[Вестник Стандарт](#)

✓ За всеки трети лев не се плащат данъци

Правят спец звено в НАП за контрол на търговията в интернет

Провеждане на лотария с касови бележки през 2016 г., сформиране на специализирано звено в НАП за контрол върху търговията в интернет и засилени проверки на търговците цигари, алкохол и смазочни масла. Това са само част от мерките, предвидени в стратегията за повишаване на приходите в бюджета и справяне със сивата икономика, която беше приета преди броени дни от Министерски съвет. Предвижда се всички държавни институции - данъчни, митници, МВР, прокуратура и инспекция по труда, да обединят усилията си в борбата със сивата икономика. За целта институциите ще си обменят данни и ще създават съвместни екипи за проверки. Всичко това се прави тъй като според няколко независими проучвания сивата икономика в страната има твърде голям дял. Според проведените до момента проучвания съществуват различни данни за размера на сивата икономика в България. По оценка на НСИ сенчестата икономика в България представлява около 13% от БВП през 2013 г. Съгласно изследване на проф. д-р Фридрих Шнайдер за сивата икономика на 31 страни от Европа и 5 държави от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, за периода 2003-2015 г., се наблюдава тенденция в посока на намаление на сивата икономика в по-голямата част от 28-те страни от ЕС, като нейният размер достига до средно ниво от 18,3% от БВП за 2014 г. При анализ на данните за България, за периода 2003-2014 г., се потвърждава тенденцията за понижаване на дела на сенчестата икономика като процент от БВП. Размерът на показателя спада от 35,9% през 2003 г. до 31% през 2014 г., като изключение прави периодът 2009-2011 г., когато нивото варира и е

32,5%, 32,6% и 32,3% за съответните години. Въпреки отчетения спад, България е на първо място по размер на сенчестата икономика за 2014 г., в сравнение с останалите държави от ЕС.

В изследване на Световната банка от 2011 г. относителният дял на недеклаираната заетост е 13,2% от работната сила в страната. В доклад на Световната банка "От сянката - интегриране на неформалния труд в Европа", от септември 2012 г., отново е посочено, че България е с най-голям дял на сивата икономика сред новите членки на ЕС, присъединени в периода 2004-2007 г. Делът на сивата икономика в България е 33% от БВП за 2007 г. и не се е променил до 2012 г. Страната е следвана от Румъния (29%), Литва (28,5%) и Естония (28,2%). Австрия е на другия край на класацията със 7,6% от БВП. Според статистически данни на Европейската комисия, делът на сенчестата икономика в България е 32% от БВП за 2012 г. и е най-висок, в сравнение с всички страни-членки на ЕС.

✓ **Хакери източили над 3 млн. евро от фирми**

3 млн. евро са източили хакери от родни фирми през последните 7 месеца. Най-често престъпниците изпращали на компаниите мейл с прикачен зловреден софтуер. Само през последните две седмици ужилени са били две фирми, които са в топ 100 у нас. От едната били откраднати 450 000 евро, а от другата - 150 000 евро. Това обяви началникът на отдел "Трансгранична организирана престъпност" в ГДБОП Явор Колев пред БНТ.

Според експерта хакерите били улеснени от факта, че компаниите у нас често не използват лицензиран софтуер. Регистрирани са и измами чрез интернет банкиране. До 2006 година това е ставало чрез открадване на софтуерния сертификат за банкови услуги. От началото на миналата година се забелязва достъп през работещ компютър с оставено включено устройство за електронен подпис, обясни Колев.

Хакерът следи с дни режима на работа на съответния компютър. И в обедната почивка, докато счетоводителят е излязъл, прави нареждане за стотици хиляди евро, разясни схемата Колев. За ден-два парите преминават през банкови сметки в няколко държави, през няколко юрисдикции и е трудно да се проследят, допълни той. Като предпазна мярка срещу подобни измами експертът препоръча да се изолира компютърът, през който се правят плащания и се води кореспонденция, като не се ползва за други цели. Колев поясни и че лицензираният антивирусен софтуер е задължителен.

✓ **Чакаме одобрение от Брюксел за ценови таван за US тецовете**

Българското правителство очаква Европейската комисия да признае държавна помощ по дългосрочните договори за изкупуване на електроенергията от т. нар. американски ТЕЦ "Ей И Ес Гълъбово" и "КонтурГлобал Марица Изток 3", както и с производителите на ток от възобновяема енергия. На тази база ще бъдат предприети действия за промяна в договорите с цел да се понижат цените на тока за бита и бизнеса, съобщи Mediapool.

Прогнозата е до края на годината енергийният регулатор да получи отговор на внесената от него миналото лято в Европейската комисия жалба, че договорите с двете централи, както и с производителите на ток от възобновяема енергия, са неправомерна държавна помощ. Според представители на управляващите, има индикации, че решението на ЕК по отношение на американските централи ще е положително и то най-вече в частта за определената им норма на възвращаемост на капитала, която била с 12-13 на сто по-висока от нормалните за пазара 12-13. Това, в комбинация със стартиращата в началото на 2016 г. борса за търговия с електроенергия, щяло да позволи на правителството да приложи внесените преди дни искания от работодателски организации за въвеждане на таван за цената на изкупуваната от "Ей И Ес" и "КонтурГлобал" електроенергия.

✓ **Чуждите инвестиции паднаха с 12%**

Чуждите инвестиции в страната паднаха с 12% спрямо миналата година, сочат данните на БНБ. За първите осем месеца на годината преките чужди инвестиции са 994,3 млн. евро (2,2% от БВП), при 1,072 млрд. евро (2,5% от БВП) за същия период на миналата година. Само през август инвестициите са намалели 4,4 пъти и достигат 46,9 млн. евро, при 206,6 млн. евро за същия месец на 2014 г.

Вложенията в дялов капитал, които са най-предпочитани като инвестиция, за първите осем месеца на годината са паднали със 125,7 млн. евро до 234,7 млн. евро. Намаление е отчетено и в купуването на български имоти от чужденци - за осемте месеца са продадени апартаменти само за 29,1 млн. евро при 90,6 млн. евро година по-рано, или намалението е 3 пъти. Най-голям инвеститор е Холандия с 643,9 млн. евро вложения от януари до август. На следващите места са Австрия със 160 млн. евро и Франция със 100 млн. евро. Срив има и при българските вложения в чужбина - те са паднали от 498,2 млн. евро за осемте месеца на 2014 г., до 24,2 млн. евро година по-късно, или 20,6 пъти.

62,1 млн. евро изпратиха в страната през август българските емигранти, сочат данните на БНБ. Така общата сума, която българите зад граница са изпратили на свои близки и роднини в страната за първите осем месеца на годината е 567 млн. евро.

investor.bg

✓ **Енергийната зависимост на България плавно се покачва**

В ЕС тенденцията е обратна - в периода 2011 - 2013 г. зависимостта от вноса на енергийни ресурси намалява

Енергийната зависимост на България е значително под средното ниво за ЕС, но през последните години се отчита плавно повишение. Това показва последният Бюлетин за състоянието на икономиката, изготвен от Министерството на енергетиката.

Експертите са използвали данни на Евростат в своите анализи и те показват, че от 2011 година до 2013 година енергийната зависимост се повишава – от 36% до 37,8%. В същото време тенденцията в ЕС е обратна – за визириания период има намаление от 54% до 53,2%.

Енергийната зависимост показва зависимостта на държавите от вноса на енергия и ресурси. Ядрената енергия се счита за местен източник и това до голяма степен предопределя профила на България като държава, относително независима от вноса на енергоизточници. Положително отражение носи и местният добив на въглища.

От енергийното министерство дават и някои подробности за развитието на енергетиката у нас, базирайки се на данните на енергийните дружества в страната, отнасящи се за 2014 година.

От тях става ясно, че през миналата година добивът на въглища е с 9,4% по-голям спрямо 2013 година. В страната са добити общо 31,3 млн. тона. Основен производител са Мина Марица – изток (общо към 95% от добитите въглища в страната). През миналата година е отчетено увеличение на добива от мините от 8,2 на сто.

96,3% от добитите въглища се използват за производство на електрическа и топлинна енергия, а останалите – за производство на брикети.

За разлика от въглищата, добивът на природен газ от местните находища намалява чувствително – с 35,6%. На фона на този спад е обясним увеличеният внос с 6,1%. Данните на енергийното министерство показват, че през 2014 година в страната са внесени 2,72 млрд. куб. метра природен газ. Потреблението обаче намалява – с 6,3% до 2,63 млрд. куб. метра.

През 2014 година има свиване на транзитираните количества газ през страната и по трите направления (Гърция, Турция и Македония). Общо намалението е от 6,3 на сто.

През миналата година брутното производство на електрическа енергия в страната е 47,4 тераватчаса, което е с 8,4 на сто повече спрямо 2013 година. С 12% се повишава производството на електрическа енергия от АЕЦ „Козлодуй“, следват ТЕЦ-овете (10,7%) и възобновяемите източници (3,8%). С почти 5% обаче намалява производството на ток от заводските централи, а от ПАВЕЦ – с 3,9 на сто.

По данни на енергийното министерство вътрешното потребление на електроенергия се увеличава с 1% до 37,9 тераватчаса. ВЕИ покриват 18,9% от брутното вътрешно потребление на страната.

През миналата година са изнесени 9,5 тераватчаса електроенергия, което е с 53,3% повече спрямо 2013 година.

✓ Икономиката на България през 2015 и 2016 г. - без поводи за оптимизъм

За анемичен растеж при повишаващи се рискове и за опасност от дългова спирала предупреждават водещи икономисти

Няма особени поводи за оптимистична прогноза за развитието на българската икономика през следващите месеци. Има възможност от забавяне на ръста, а и някои предложения на властта ще спомогнат за това. Около това мнение се обединиха водещи икономисти и анализатори, анкетирани от Investor.bg.

Повод за анализа е ревизията в положителна посока от страна на Министерството на финансите (МФ) на прогнозата за икономическия растеж не само за 2015 г., но и в следващите три години. За 2015 г. министерството вече чака ръст от 2%, а не от 1,4%, каквато бе пролетната оценка. През 2016 г. растежът ще се ускори до 2,3%, през 2017 г. – до 2,5%, а през 2018 г. – до 2,7%, при положение че в пролетната прогноза за 2018 г. МФ очакваше забавяне на растежа до 2,1%. От своя страна и Международният валутен фонд (МВФ) е малко по-оптимистично настроен и в актуалната си прогноза за световната икономика очаква икономиката на България да нарасне с 1,7% през 2015 г.

Темпът на икономическия растеж на България до края на годината ще бъде сходен с този от миналата - в рамките на 1,5-2%. Има притеснения за третото и четвъртото тримесечия на годината. Това е прогнозата на Института за пазарна икономика (ИПИ).

„През втората половина от годината очакваме известно забавяне на растежа спрямо първото полугодие, като основният фактор е международен, а именно ефектите, които идват по линия на забавянето на китайската икономика“, посочи пред Investor.bg икономистът от ИПИ Десислава Николова. Тя допълни, че тези ефекти ще се усетят още по-силно догодина, но негативите ще се усетят още от втората половина на тази година. Каналите, по които китайската икономика влияе на българската, според нея са два – прекият износ на България, защото Китай е основен за страната ни външен пазар, а също и ефектът на китайската икономика върху европейската като цяло.

„Няма как ние да избягаме от тези ефекти и те ще се усещат отсега и догодина“, коментира Николова. По-скоро големият негативен ефект ще е догодина и признаците на забавяне на китайската икономика ще са много по-видими, смята тя.

Няма особено основание за подобна оптимистична прогноза (на МФ - бел. ред.), каза пред Investor.bg икономистът от Експертния клуб за икономика и политика (ЕКИП) Стоян Панчев. По негово мнение от Министерство на финансите с последните си предложения (новите правила за осчетоводяване, предложението за нов общински данък, което бе отменено под натиск, увеличаването на осигуровките и други) правят „всичко възможно, за да спрат икономическия растеж“. По думите му всеки инвеститор би се замислил дали да дойде да развива дейност у нас в тези условия.

На малко по-различно мнение обаче е Николова, според която „има основания за оптимизъм на МФ за растежа, макар че от ведомството винаги са по-оптимистични от останалите анализатори и институции в прогнозите си. Най-вероятно растежът ще бъде близо до 2%“. Въпреки това според нея растежът е много нисък и въпросът не е в процентните пунктове, а в това как икономиката да расте с по-високи темпове.

„За момента не виждам сектор, който да се превърне в мотор, а и имаме сериозни проблеми и с недостига на работна ръка. Износът е този, който движи икономиката ни от 2010 година насам, но и той се забавя“, допълни експертът на ИПИ. Панчев е категоричен, че в никакъв случай не може да се приеме оптимистичната прогноза на МФ. Той очаква икономически растеж от не повече от 1,5% до края на годината, тоест по-нисък и от очакванията на МВФ. Икономистът мотивира прогнозата си с липсата на двигатели за евентуално по-силно икономическо нарастване. „Няма нещо, което да

се случва например в сферата на инвестициите, което да ни донесе такъв растеж“, коментира Панчев, като подчерта, че дори някои от старите двигатели на икономическия растеж могат да претърпят забавяне – като инвестициите, защото България се превръща в по-трудно място за вложения, и вътрешното потребление, при което също има проблеми.

Също песимист е и икономистът проф. Боян Дуранкев, който предвижда анемичен растеж с нарастващи рискове. Според него до края на годината рисковете за растежа ще се увеличат поради редица фактори - последиците от ембаргото за Русия, колапса на украинската икономика, нарастващите проблеми на Турция, бежанската вълна и спада в износа.

„Ще се вметим в ръст между 1 и 2% до края на годината“, прогнозира икономистът, като припомни прогнозите за растежа на БВП в България за 2015 г., направени по-рано от УниКредит Булбанк и от Световната банка.

Според Дуранкев формулата за успех за България е да постигне изпреварващо развитие спрямо света (прогнозите са за 3,1%) и догонващо спрямо високоразвитите страни в ЕС. Икономистът смята, че страната ни няма да има нито изпреварващо, нито догонващо развитие. Това по думите му означава, че тя ще продължи да се отдалечава по произведен БВП на човек от населението от по-богатите европейски държави.

Икономистът препоръчва да бъдат отчетени и други фактори – като например дали растежът позволява да се решат социалните и демографски проблеми в страната: бедност, безработица, отчуждение и ниска раждаемост. „Въпросът за ръста сам по себе си не е интересен, а е важно дали решаваме проблемите на България и на българските граждани“, казва той.

„Очевидно е, че имаме изсмукване на растежа от олигархията. Горният един процент прибира по-голямата част от растежа, а останалите 99% ще се задоволят с трошите. В същото време не решаваме гигантския проблем с бедността и мизерията, заяви Дуранкев. Според него дори като цяло потреблението да расте, за голяма част от населението брутно крайно потребление ще намалява и това е проблем за икономиката.

„Рисковете пред българската икономика растат. Въпреки еврофондовете очевидно е, че външните инвеститори ще имат много силно влияние върху икономическата динамика в България“, коментира проф. Дуранкев.

Стоян Панчев подкрепя тази теза. По думите му икономическият растеж благодарение на средствата от еврофондовете не е ръст, а преразпределение. „Европейските програми трябва да предполагат икономически растеж, а не да са основната му компонента. Възможно е чисто математически да дойде ръст от там. Правителството би могло и да вземе един голям външен дълг и така да увеличи краткотрайно БВП, но това дългосрочно не гарантира положителен ефект“, подчерта икономистът.

Дуранкев посочи и друг фактор - нарастването на дълга, който от 18,9% към края на април 2014 година стига до 28,4% в края на август 2015 г. (дял на държавния дълг като част от БВП – б. р.).

„Влизаме в дългова спирала, от която излизане няма, освен ако нямаме икономически растеж и стабилно плащане на данъци и даже по-високи данъци“, подчерта Дуранкев.

Допълнително той вижда рискове заради отчетения спад в туризма и „анемичното развитие на промишлеността“. „На база 2009 г. растежът на промишлеността е 5%“, каза той и определи тези данни като много слабо развитие.

Икономистът препоръчва да се отчете и възможността догодина цените на петрола на световните пазари да нараснат, както прогнозира аналитични институции. Това според него със сигурност ще доведе до увеличаване на инфлацията.

„Всяка инфлация, която надхвърли 3%, удря националната икономика“, казва той.

За Панчев пътят към икономическото разширяване е чрез повече външни инвестиции - чрез добра данъчна основа, върховенство на закона, добра бизнес регулация. „Трябват ни инвестиции и то не чрез еврофондовете, а от реални бизнеси, работещи в България“, заяви Панчев.

Според Десислава Николова влияние на българската конюнктура през идните месеци ще окажат и международните цени на суровините, при които тенденцията е за спад. „А ние изнасяме предимно суровини, което ще повлияе върху обемите на експорта ни. Най-вероятно българският износ ще пострада от тези глобални тенденции в стойностно измерение“, прогнозира икономистът.

„Въпросът е какво ще се случи с българската икономика догодина, защото предварителните очаквания бяха тя да се позасили, но предвид глобалните тенденции въпросът е доколко вътрешното потребление ще успее да компенсира свиването на външните пазари“, отбеляза още Николова.

Тя подчерта като положителна тенденция раздвижването при имотния пазар, при стоките за дълготрайна употреба и убедителния ръст на вътрешното потребление убедително поради системни фактори – подобрението на трудовия пазар, увеличението на заетостта, дефлацията.

„Тази година е междинна между двата програмни периода и няма как да имаме усилено усвояване по новите програми, така че тя ще е по-слаба в това направление. Въпросът е колко бързо ще започнат новите разплащания по новата рамка“, допълни тя.

За да постигне България развитие, би трябвало да отчете спад в безработицата, нарастване на минималните доходи поне със 7 – 8% годишно и на средните доходи с поне 6 – 7% годишно, за да спре миграцията на българи към по-богати страни, смята проф. Дуранкев.

„Стратегически приоритет е качеството на средното и висшето образование и качеството на здравеопазването в страната. Под здравеопазване разбирам не лечение на болни хора, а качество на живот, което да не създава болни хора“, допълни той.

По думите му е време политиките да се заемат със стратегия за развитието на страната с хоризонт поне 2030 г. „Политическият картел, както и предишните правителства, няма стратегия, а действа на принципа „радостни открития на трибуна „Моци“, което не дава никаква добавена стойност на българската икономика и действия на принципа гасене на пожари“, заяви още проф. Дуранкев.

Като цяло той счита, че България страда от проблемите на слаборазвитите икономики, от управляващи без визия за бъдещето, вторачени в максимум 4-годишен период и захранване на окръжаващите сателити от икономически групировки. Това по думите му се случва в някои латиноамерикански, африкански и южноевропейски страни.

Прогнозите на частния сектор и на институциите

Прогнозите на различни компании и институции за БВП на България през тази и следващата година варират в относително тесни граници, сочат данните на Bloomberg. В частния сектор най-песимистично настроени са анализаторите на Moody's и Fitch Ratings, които очакват българската икономика да нарасне с 1,2% през 2015 г., докато най-оптимистични са в Unicredit с прогноза за ръст от 2,1%. За следващата година най-ниската прогноза е за повишение от 1,5 на сто и е изготвена от Fitch Ratings и Capital Economics, а най-високата е за 2,7 на сто и е на IHS Economics.

Очакванията на различни институции за ръста на БВП тази година варират от 0,8% на Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), през 1% на Европейската комисия и 1,1% на Световната банка (СБ) до 1,7% на Международния валутен фонд (МВФ). Прогнозите им за следващата година са по-оптимистични – ЕК очаква ръст от 1,3%, МВФ – от 1,9%, а СБ – от 2%.

✓ Активите на пенсионните фондове бележат най-голям ръст за последните 4 години

В края на първото тримесечие общите активи на финансовата система възлизат на 138,2% от БВП

През първото тримесечие на 2015 г. пенсионните фондове регистрират най-голямото абсолютно и относително тримесечно нарастване на активите си за последните 4 години. Това отчита Българска народна банка (БНБ) в своето тримесечно издание „Банките в България“, в което разглежда и взаимосвързаността на финансовата система.

Експозицията на пенсионните фондове към банките отбелязва спад във второ поредно тримесечие и към края март достига 815 млн. лв. Това е и най-ниската стойност на експозицията от второто тримесечие на 2009 г. досега, посочват от централната банка.

През първите три месеца на годината активите на пенсионните фондове нарастват със 7,9% на тримесечна база, или с 649 млн. лв., до 8,8 млрд. лв. Основен принос за тази динамика има секторът на универсалните пенсионни фондове, където броят на осигурените лица възлиза на 3,44 млн., или 80,1% от всички осигурени лица в системата на допълнителното пенсионно осигуряване, отчита БНБ.

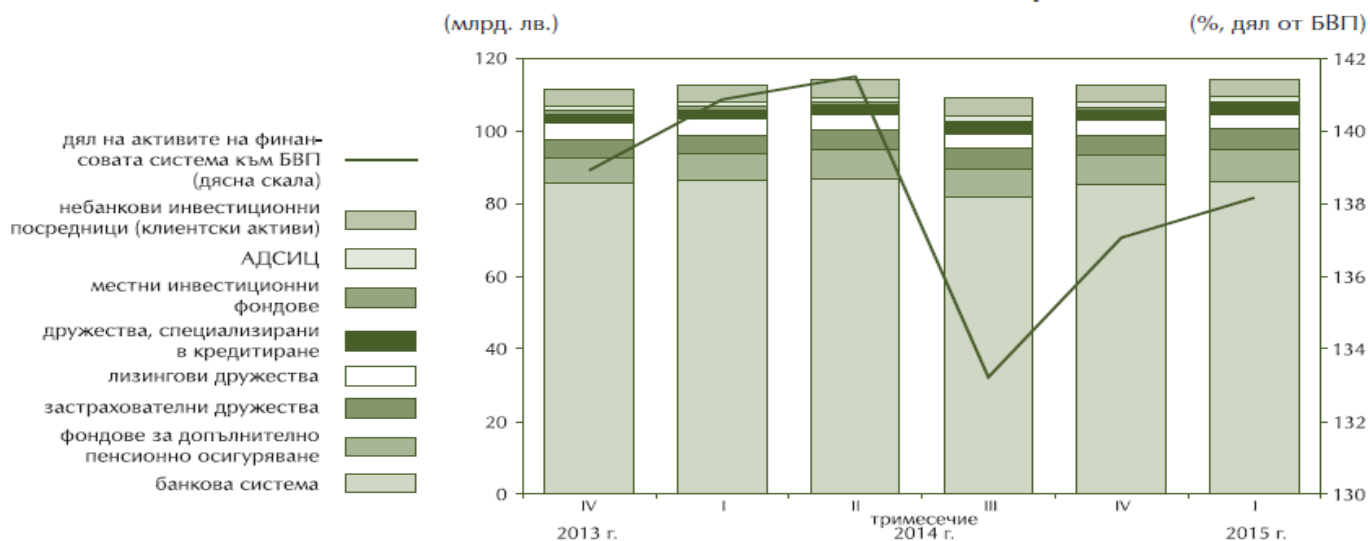
Като цяло през периода активите на финансовата система нарастват с 1,7 млрд. лв. и достигат до 114,3 млрд. лв. БНБ отдава увеличението в по-голяма степен на растежа на активите на банковия сектор. Спрямо 31 декември 2014 г. активите на банковия сектор се увеличават с 1 млрд. лв., или с 1,2%, до 86,1 млрд. лв.

Тенденцията от предходните тримесечия към плавно увеличение на активите на небанковия финансов сектор се запазва. В края на март 2015 г. те възлизат на 28,2 млрд. лв., което представлява нарастване със 700 млн. лв., или 2,5%, на тримесечна база. Вследствие на това делът на активите на небанковия финансов сектор към тези на финансовата система достига 24,6% при 75,4% за банковия.

Делът на активите на финансовата система спрямо brutния вътрешен продукт (БВП) се повишава с 1,1 процентни пункта до 138,2% в края на март 2015 г.

Темпът на нарастване на активите на финансовата система е по-висок от този на БВП, което определя и увеличението на коефициента активи/БВП както при банковия, така и при небанковия финансов сектор съответно до 104,1% и 34%.

Активи на финансовата система

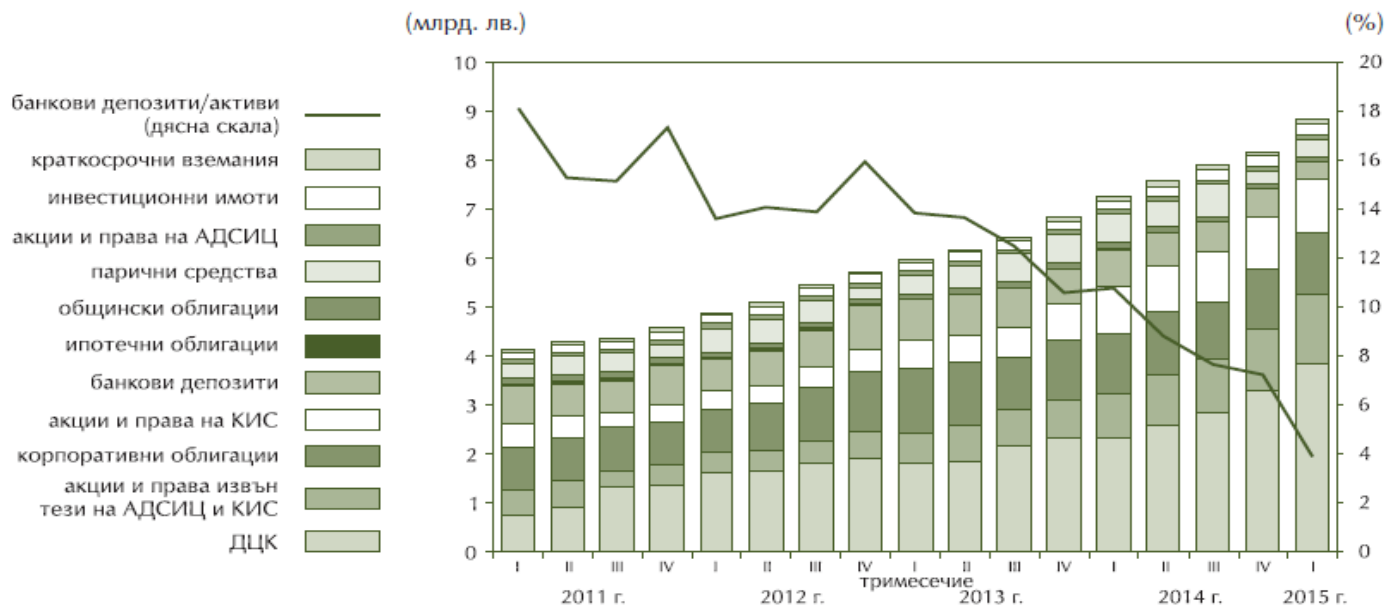

Забележка: Данните за АДСИЦ и небанковите инвестиционни посредници са към 30 юни 2014 г. съгласно „Обзор на небанковия финансов сектор в България“ към второто тримесечие на 2014 г.

Източници: НСИ, БНБ и КФН – статистически данни по сектори към 31 март 2015 г.

Активи на пенсионните фондове

Източник: КФН – статистически данни към 31 март 2015 г.

Графики: БНБ

✓ Излишъкът по текущата и капиталова сметка с 22% месечен ръст през август

През август паричните преводи от емигранти възлизат на 62 млн. евро, като намаляват с 15% в сравнение с юли. През август излишъкът по текущата и капиталова сметка нараства с 21,8% на месечна база до 539,2 млн. евро, въпреки че е по-малък с 4,2% спрямо август 2014 г., когато беше 562,6 млн. евро. От началото на годината до края на август текущата и капиталова сметка е положителна със салдо, близко до 2,06 млрд. евро, при излишък от 1,44 млрд. евро за 8-месечието на миналата година. Това показват актуалните данни на Българска народна банка (БНБ) за състоянието на платежния баланс към 31 август 2015 г.

За август само салдото по текущата сметка е положително и възлиза на 478,2 млн. евро при излишък от 502 млн. евро година по-рано, сочат още данните на централната банка. За периода януари-август 2015 г. салдото по текущата сметка също е положително и възлиза на 1,17 млрд. евро спрямо излишък от 948 млн. евро през същия период на 2014 г. Спрямо брутният вътрешен продукт делът на текущата сметка възлиза на 2,7% при 2,2% година по-рано.

Текущата сметка включва вноса и износа, плащанията и постъпленията за услуги, парите, които емигрантите изпращат на свои роднини в България, както и текущите трансфери между страната и останалия свят, като при излишък България се оказва нетен кредитор на останалия свят, а при дефицит – длъжник.

Търговското салдо – или разликата между вноса и износа – през август е положително заради превишението на стойностния обем на износа над този на вноса. Излишъкът през месеца се равнява на 64,4 млн. евро спрямо дефицит в размер на 176,4 млн. евро, отчетен през август 2014 г. От началото на 2015 г. дефицитът по търговското салдо се свива с 38% на годишна база до 1,09 млрд. евро, защото все пак внасяме повече, отколкото изнасяме.

За периода януари-август експортът е нагоре с 9,1% на годишна база до 14,82 млрд. евро, докато за същия период вносът расте с 3,7% до 15,9 млрд. евро. Само през август износът се равнява на 1,93 млрд. евро, а импорът – на 1,87 млрд. евро. Салдото по услугите, които включват статиите първичен и вторичен доход, е положително в размер на 561,9 млн. евро при положително салдо от 666,9 млн. евро за август 2014 г. За януари-август 2015 г. салдото е положително в размер на 1,88 млрд. евро при положително салдо от 2,04 млрд. евро година по-рано.

Салдото по статия Първичен доход, която включва дохода, свързан с факторите на производството (работна сила, капитал или земя), данъците върху производството и вноса и субсидиите, за август е отрицателно в размер на 206,3 млн. евро при отрицателно салдо от 115,4 млн. евро за август 2014 г. От началото на годината по статията БНБ отчита дефицит в размер на 987,6 млн. евро, което е с 54,8% повече спрямо 8-месечието на миналата година.

Салдото по статия Вторичен доход, която отразява преразпределението на доходите и включва изпратените от български емигранти средства в страната, е положително в размер на 58,3 млн. евро при положително салдо от 126,9 млн. евро за август 2014 г. За периода от януари до август неговият размер е 1,375 млрд. евро при 1,306 млрд. евро за същия период на 2014 г.

Само през август паричните преводи от работници възлизат на 62,1 млн. евро, като намаляват с 15,2%, или с 11,1 млн. евро, в сравнение с изпратените средства през юли. От началото на годината до края на август българските емигранти са изпратили на свои роднини в България 567 млн. евро, или почти толкова, колкото по същото време на 2014 г.

Текущите трансфери на държавата възлизат на 1,17 млрд. евро от началото на годината, 21,8 млн. евро от които са само през август.

Към 31 август 2015 г. постъпленията от чужди туристи в страната възлизат на 2,15 млрд. евро, като са с 4,4% по-малко спрямо осемте месеца на 2014 г. Само през август, в разгара на активния летен сезон, постъпленията от чуждестранните туристи се равняват на 618 млн. евро, като са с 63,1 млн. евро, или с 11,4%, повече спрямо отчетените през юли тази година. На годишна база те спадат с минималните 1,1%.

През разглеждания период сумите, които българските туристи са похарчили при пътуванията си в чужбина, се равняват на 691,7 млн. евро при 623,8 млн. евро за януари-август 2014 г. Само през август българите са похарчили 119,1 млн. евро в чужбина, или с 8% повече спрямо година по-рано.

Отделно, в осмия месец на годината капиталовата сметка е положителна в размер на 61 млн. евро при приблизително подобна положителна стойност от 60,7 млн. евро, отчетена през август 2014 г. От началото на годината до края на август 2015 г. капиталовата сметка е положителна и възлиза на 883,7 млн. евро при 492,1 млн. евро година по-рано.

Финансовата сметка, която обхваща всички трансакции, включващи финансови активи и пасиви, осъществени между резиденти и нерезиденти, за август е положителна в размер на 429,3 млн. евро, като излишъкът намалява с 21,1% спрямо август 2014 г. От началото на годината излишъкът по финансовата сметка нараства до 3,04 млрд. евро при излишък в размер на 195,9 млн. евро, отчетен през същия период на 2014 г., показват данните на БНБ.

От платежния баланс се вижда още, че през август депозитите на български граждани и фирми в чужбина намаляват близо 9 пъти до 36,2 млн. евро спрямо юли, когато бяха за 319,7 млн. евро. От началото на годината също има спад - от 301,7 млн. евро спрямо регистрираните 993,4 млн. евро за периода януари-август 2014 г.

В осмия месец на годината задълженията на банките, опериращи на територията на България, към чуждестранни фирми и граждани в местна и чужда валута намаляват с 35,5 млн. евро при 49,7 млн. евро през юли. За 8-те месеца на 2015 г. депозитите на нерезидентите намаляват с 1,463 млрд. евро спрямо отлива на 265,4 млн. евро през същия период на миналата година.

Централната банка вече отчете преки чуждестранни инвестиции у нас за 994,3 млн. евро от началото на годината, 46,9 млн. евро от които само през август.

Като не се отчитат измененията, дължащи се на курсови или ценови разлики, резервните активи на БНБ, които включват външните активи, с които централната банка разполага и контролира, и се използват за пряко финансиране на дефицитите по платежния баланс, се увеличават до 3,4 млрд. евро при 718,3 млн. евро за януари-август 2014 г.

Повишението е в резултат на ръста на валутните активи, включващи валутни депозити и ценни книжа и други вземания. През август централната банка е инвестирала в монетарно злато още 0,2 млн. евро. Към края на август общата стойност на инвестициите в благородния метал нараства до 2,3 млн. евро от 1,3 млн. евро за периода януари-август 2014 г.

✓ Близо 9 млрд. лв. за пенсии залага проектът на бюджет на ДОО за 2016 г.

Повече ще са парите за социални плащания, прогнозира се и повече приходи от осигурителни вноски

Близо 9 млрд. лева само за пенсии залага проектобюджетът на Държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2016 г., което е с около 350 млн. лв. повече от тазгодишния бюджет. Залагат се по-високи приходи от осигурителни вноски, повече средства за социални плащания, както и повече на брой пенсионери.

Бюджетът на ДОО за 2016 г. надхвърля за първи път психологическата граница от 10 млрд. лв. Това каза социалният министър Ивайло Калфин на брифинг за журналисти при представянето на проектобюджета, който днес се обсъжда в Надзорния съвет на Националния осигурителен институт (НОИ).

Управителят на НОИ Бисер Петков представи и конкретните параметри на проектобюджета на ДОО. В основата на проекта е заложен ръст на средногодишния брой осигурени лица – очаква се те да бъдат с 10 хил. лица повече, тоест проектът е разчетен, така че през следващата година ще се осигуряват 2,763 млн. лица. Това е и един от факторите за заложените по-високи приходи от осигурителни вноски. Увеличението на броя на новите пенсионери догодина ще е с еднократен ефект, коментира социалният министър. По думите му реално от 2017 г. пенсионната реформа ще започне да се отразява върху размера на пенсиите и за тях ще се освободи по-голям ресурс.

Бюджетът е разработен и при по-висок среден осигурителен доход за 2016 г. – 755 лева месечно, тоест с 4,6% по-висок от 2015 г. Това е и другият фактор, който допринася за по-високите приходи в проектобюджета.

Догодина се очаква и ръст в средногодишния брой пенсионери. Това нарастване обаче Бисер Петков определи като незначително – с около 8 хил. души, което е под 0,4% от пенсионерите в България, до 2,176 млн. Причините за този ръст са няколко – увеличената възраст за пенсиониране и новият режим, който позволява пенсиониране с намалена пенсия без изпълнен осигурителен стаж.

Приходите и трансферите по консолидирания бюджет на ДОО за догодина възлизат на 10,046 млрд. лева, като от осигурителни вноски ще бъдат събрани 4,69 млрд. лева, от неданъчни приходи – 12 млн. лева. Останалата сума е от трансфери от държавния бюджет, или 5,65 млрд. лева, като те са малко по-високи от тазгодишния размер на трансферите. За догодина от държавния бюджет за бюджета на ДОО за Фонд Пенсии, несвързани с трудова дейност, ще бъдат дадени близо 350 млн. лева.

Другата промяна, която влиза в сила от следващата година, е отпадането на участието на държавата в приходите на ДОО чрез вноска в размер на 12 на сто от осигурителната база. Затова сега в бюджета за догодина тази сума се залага като трансфер за покриване на недостига от средства в размер на 4,719 млрд. лева, но като цяло участието на държавата с трансфер остава на същото ниво от миналата година, поясни Петков.

Разходите по бюджета на ДОО за догодина възлизат на 10,044 млрд. лева, каза още Петков. Основният разход продължава да бъде за пенсии – залага се сумата от 8,742 милиарда лева. Спрямо БВП нивото на тези разходи се запазва на 9,9%, а общо разходите на ДОО за цялата година ще представляват 11,5% от прогнозния БВП на страната.

Вторият по величина разход ще е за социални помощи и обезщетения – 1,223 милиарда лева, като спрямо тазгодишния бюджет нараства с 65 млн. лева. Ще растат разходите за временна неработоспособност, залага се обаче по-ниска сума за обезщетения за безработица – 324,7 млн. лева, заради намаляване на нивото на безработица.

Ръстът на разходите за пенсии е основно заради осъвременяването на пенсиите от 1 юли тази година с 1,9% заради индексацията по швейцарското правило от 1 юли догодина, като процентът ще е 2,5%.

Прогнозният среден размер на пенсията се очаква да е 331,26 лв., което е ръст от 3,5% спрямо очаквания размер за 2015 г. Догодина доходите от пенсии ще имат реално нарастване, защото номиналният ръст изпреварва прогнозната инфлация, отбеляза Петков.

Разходите за службите по социално осигуряване се запазват като миналогодишните – 71 млн. лева.

Обезщетението за отглеждане на дете до 2 г. през втората година остава на ниво от 340 лева месечно.

За догодина се очаква новоотпуснатите пенсии да са с около 64 хил. повече, каза още Бисер Петков.

Социалният министър Ивайло Калфин отбеляза, че в новия бюджет на ДОО вече се вижда положителният процес на консолидация, тоест след промените по пенсионната система собствените приходи започват да имат все по-голяма роля. Това са първите стъпки за по-самостоятелен бюджет на ДОО, което беше и основна цел на пенсионната реформа, отбеляза Калфин.

Относно промените за в законодателството за семейните помощи социалният министър уточни, че се въвежда общ размер на помощта за семейство според броя на децата. Калфин е предложил различни варианти за определяне на размера на детските добавки за догодина. Един от вариантите предвижда увеличаване на подоходния критерий над сегашните 350 лева на член от семейството, а друг вариант залага на увеличаването на сумата, която семейството ще получава според броя на децата.

epicenter.bg

✓ Министър Теменужка Петкова: Пазарът на ток ще се либерализира до края на 2016 г.

През ноември започва разяснителна кампания как ще си избираме доставчиците на енергия

Пълната либерализация на енергийния пазар трябва да се случи до края на 2016 г. Това заяви енергийният министър Теменужка Петкова по време на втората политическа академия на Жени ГЕРБ в Сливен, съобщи Агенция „Фокус“.

По думите ѝ либерализацията е едно от нещата, които трябва да бъдат направени за стабилизация на сектора. Трябва да бъде избран най-добрият модел за освобождаване на пазара на електроенергия, който ще трябва да включва и компесаторен механизъм за електроцентралите с дългосрочни договори за изкупуване на енергията.

Целта е всички производители да се конкурират на пазара. Така цената ще се определя от търсенето и предлагането, а не от Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР). По тази тема е предвидена разяснителна кампания през втората половина на месец ноември, за да знаят хората повече за либерализацията на пазара. Информацията за този процес ще ги улесни как да изберат доставчик на електроенергия при новите условия.

Според министър Петкова основните приоритети в сектор „Енергетика“ са насочени към това, секторът да бъде изваден от кризата и да спре да се отъждествява с думата корупция.

Една от мерките, предприети от правителството, е законови промени, които са спрели преференциалните цени за изкупуване на възобновяеми енергийни източници. „Това беше трудна стъпка, която правителството успя да реализира“, каза министърът на енергетиката.